

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 10
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 10. Рівне : РДГУ, 2024. 110 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, в.о.ректора, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна - здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія»..

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №12 від 5 грудня 2024 р.)*

5. Калшед Д. Внутрішній світ травми: архетипічні захисти особистісного духа / пер. с англ. Київ :ЦУЛ, 2007. 368 с. (рос. мовою).
6. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Остапчук В. В. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО на етапі відновлення. *Методичний посібник*. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
7. Крук І.М., Григус І.М. Фізична терапія військовослужбовців з наслідками вогнепальних поранень. *Rehabilitation and Recreation*. 2022. 12, 44–51.
8. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати? Довідник для широкого кола фахівців. Київ, 2023. 164 с.
9. Титаренко Т. М. Психологія особистості: словник-довідник / за ред. П.П. Горностая. Київ : Рута, 2001. 320 с.
10. Туриніна О.Л. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ДП «Вид. дім Персонал», 2017. 160 с.
11. Фройд З. Вступ до психоаналізу : лекції. URL: <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2925162>

УДК [159.98:331.5]:355.422(477)

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Пермінова Наталія, здобувач ОС «магістр»
спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Назаревич В.В., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Управління персоналом в якості чинника підвищення конкурентоспроможності підприємства, організації, установи, досягнення успіху в процесі реалізації стратегії їх розвитку, має надзвичайно важливе значення в умовах воєнного стану в Україні.

Управління персоналом є діяльністю, спрямованою на досягнення ефективності у використанні працівників для досягнення цілей як підприємства, так і особистих цілей. За допомогою системи управління персоналом здійснюється врівноваження попиту зі сторони роботодавця, який «...бере у «оренду» певні знання і навички індивіда, що претендує на задану вакансію» [2], і пропозицію зі сторони потенційних працівників, які шукають роботу та пропонують свої навички й знання та вміння на ринку праці з метою досягнення своїх матеріальних цілей. Загалом сутність управління персоналом – це встановлення організаційних, економічних, соціальних, психологічних та правових взаємозв'язків між суб'єктами та об'єктами управління на основі принципів методів та форм, які мають вплив на інтереси, поведінку та діяльність працівників задля отримання максимальної користі від них.

Воєнний стан, під час якого державна влада підвищує рівень контролю та обмежує деякі свободи громадян, зумовлює низку викликів та проблем, що може знижувати якість управління персоналом: обмеження свободи дій та рішень, надзвичайні обставини, нестабільність у політичній та економічній ситуації тощо. Всі ці обставини мають безпосередній вплив на ефективність управління персоналом та потребують ретельної та грамотної розробки стратегії із врахуванням впливу психологічних чинників, які забезпечують досягнення мети діяльності установ, організацій та підприємств всіх форм власності.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити психологічні чинники управління персоналом в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одними з перших науковців, які звернулися до питання планування, організації, мотивації, контролю та регулювання персоналу були зарубіжні фахівці в галузі економіки та менеджменту (Ф.Герцберг,

Г.Лебон, А.Маршалл, А.Маслоу, А.Сміт, Ф.Тейлор, А.Файоль, Т.Шульц та інші). Вплив психологічних чинників на ефективність управління персоналом був предметом дослідження Д.Буковського, О.Відоменко, К.Власюк, О.Каламан, О.Козакової, А.Литвинчук, В.Мазур, Т.Малкової, І.Радул, Е.Регнет, В.Савельєвої, В.Татенко та ін. Особливості управління персоналом, в тому числі психологічні чинники його ефективності, в умовах воєнного стану вивчалися Н.Василець, О.Громовою, Ю.Калюжною, В.Куделею, Л.Мешкун, Л.Михайличенко, С.Невмержицькою, Н.Петренко, А.Птухою, Т.Цалко, О.Череп, І.Чорнодід, В.Яковенко та ін.

В умовах воєнного стану, в час значних соціальних перетворень, які мають визначальний вплив на економічні процеси в країні, що пов'язані з людським фактором, в полі зору кожного підприємства, установи, організації знаходиться основний ресурс – персонал. Управління персоналом в структурі управління підприємства, організації, установи, з точки зору Л.Глущенко, Н.Коваль, Т.Пілявоз, «...є однією з найважливіших частин системи підприємства, оскільки охоплює, з організаційної точки зору, всіх працівників та всі структурні підрозділи, відповідальні за персонал на підприємстві» [1]. Згідно з висновками Т.Водолажської та О.Криворучко, головна мета системи управління персоналом полягає в забезпеченні ефективної роботи з організації людських ресурсів та усунення недоліків за такими критеріями, як: стабільність, плинність кадрів, виконавчість, прогули, довгострокова відсутність працівників, їх задоволеність працею, кількість скарг, конфлікти, кількість нещасних випадків та ін. [4].

Із введенням воєнного стану в Україні в системі управління персоналом відбулася низка значних змін. В першу чергу це через відтік за кордон значної частини населення працездатного віку виникнення «кадрового голоду», зниження мотивації праці працівників, які залишилися в країні, значне погіршення психологічного стану. Фокус уваги змістився на безпеку та здоров'я (в тому числі психічне) людей. Адже при смертельній загрозі на передній план виходить передислокація себе та сім'ї у безпечне місце, забезпечення рідних життєво необхідними ресурсами (вода, їжа, ліки), а решта, в тому числі робота, переміщуються на задній план. Також і для тих працівників, які перебувають у більш-менш безпечних місцях, наразі стала найбільш важливим фактором наявність роботи, фінансова стабільність, спроможність забезпечити себе та сім'ю, а не кар'єрний розвиток та зростання. Під час війни, на що вказує Л.Карамушка [3], психоемоційний стан працівників може зазнавати серйозних дестабілізаційних порушень, оскільки в житті постійно присутній стрес, тривога, пов'язана із загрозою життю та здоров'я як їхнього, так і родини, близьких, друзів, із невизначеністю з майбутнім родини, дітей тощо. Погіршення психічного здоров'я персоналу, а, як наслідок – і соматичного, може також призводити до перебоїв виробничих процесів, зниження продуктивності праці через збільшення часу відсутності на роботі, адже тривалий стрес має прямий негативний вплив на стан здоров'я людини. Також в умовах невизначеності може значно знижуватися рівень мотивації, самоефективності, задоволеності роботою та її результатами, що знижує ефективність виробництва та підвищує відтік кадрів.

З метою вивчення психологічних чинників управління персоналом в умовах воєнного стану було проведено емпіричне дослідження за допомогою методик: Тест DISC; Тест «Ролі в команді» (Р.Белбін); Тест «Шкала самоефективності» (Р.Шварцер, М.Єрусалем); Методика «Діагностика рівня емоційного вигорання» (В.Бойко).

Аналіз результатів діагностики за допомогою методики «Тест DISC» виявив що серед типів поведінки за середніми значеннями в досліджуваних переважає тип «Стабільність» (76,4%), на досить високому рівні в ЕГ представлений тип «Адаптивний» (66,5%). Найменш вираженим виявився тип «Домінуючий» (48,3%). Згідно з розподілом рівнів вираженості типів особистості високого рівня за типом «Домінування» не було виявлено в жодного з учасників опитування. Натомість низький рівень - в 31,8%, які мають значні труднощі в роботі у незвичному, некомфортному середовищі, ніколи не прагнуть лідерства авторитарного характеру, схильні виконувати вказівки керівництва, аніж їх роздавати. За типом особистості «Вплив» низький рівень вираженості було

констатовано в 13,6%, які не люблять працювати в команді. За типом особистості «Стабільність» в 50,0%, які мають достатньо пасивну позицію взаємодії в дружньому середовищі, є товариськими й відповідальними, але більше надають перевагу виконанню завдань по шаблону. За типом «Адаптивність» в 40,9% учасників експерименту виражені критичність, формалізм, невизначеність, схильність до засудження поряд із організованістю, раціональністю, орієнтацією на вирішення проблем, послідовністю.

Аналіз результатів діагностики за тестом «Ролі в команді» (Р.Белбін) встановив, що найбільш вираженими є такі типи, як «Дипломат» (15,6 балів) – відрізняються ввічливістю, товариськістю, гнучкістю, адаптивністю, прагненням уникати проблем; «Реалізатор» (11,7 балів) – характеризуються практичністю, здоровим глуздом, хорошим відчуттям самоконтролю та дисципліни, надійністю, старанністю; «Виконавець» (10,9 балів) – мають навички та вміння у вузькій сфері діяльності.

Результати дослідження за методикою «Шкала самоефективності» (Р.Шварцер, М.Єрусалем) було встановлено, що в загальному високий рівень самоефективності відчувають 35,7%, які впевнені в тому, що при належному рівні старанності можливо віднайти рішення навіть дуже складних проблем, знаходять шляхи досягнення своєї мети в складних умовах.

За методикою «Діагностика рівня емоційного вигорання» (В.Бойко) було виявлено високий рівень емоційного вигорання в 22,7% учасників експерименту. Це свідчить про те, що досить значна частина досліджуваних відчувають емоційне виснаження, постійну втому, які з часом мають тенденцію до посилення. Нервові напруження, стреси, підвищений рівень дратівливості, хронічне погане самопочуття та інші симптоми можуть провокувати різні негаразди в міжособистісних стосунках ста в професійній діяльності, провокувати конфліктні ситуації.

Висновки. Отримані в підсумку теоретично-емпіричного дослідження результати свідчать про необхідність розробки та впровадження Програми підвищення ефективності управління персоналом в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Глущенко Л., Пілявоз Т., Коваль Н. Управління персоналом у сучасній структурі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 35. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1105/1062>
2. Дашко І. М., Крилов Д. В., Серова В. Ю. Сучасні системи управління персоналом. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2021. Вип. 4(52). С. 121–128.
3. Карамушка, Л.М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати. Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 52 с.
4. Криворучко О.М., Водолажська Т.О. Управління персоналом підприємства: навч. посібник. Харків: ХНАДУ, 2016. 200 с.

ЗМІСТ

Частина 1. ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ	
Аладько Тетяна Психологічні чинники професійного вигорання медичних працівників під час війни	3
Бондар Альона Психологічні особливості переходу військовослужбовців від умов бойових дій до цивільного життя	6
Бондар Альона Особливості надання психологічної допомоги демобілізованим військовослужбовцям	8
Боярчук Мар'яна Прагнення до краси та привабливості у контексті психологічного супроводу	10
Василюк Марія Особливості емоційного розвитку дошкільників в умовах війни	12
Верстляр Ярослава Психологічні особливості управлінської діяльності менеджера	15
Горшковська Лілія Проблема об'єктивності в оцінці претендентів на посаду у процесі кадрового відбору	18
Гуцуляк Ангеліна Особливості сприймання казок дітьми старшого шкільного віку	19
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	23
Дем'янюк Любов Психологічні особливості стресостійкості особистості у період військового стану	26
Карпова Жанна Психологія роботи з сім'ями в складних життєвих обставинах	28
Катеринчук Дарія Теоретичні аспекти проблеми розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці	30
Ковальчук Олена Психологічні чинники депресії у підлітковому віці	32
Косяк Тетяна Ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей в умовах воєнного часу	35
Кравцова Світлана Психологічна корекція тривожно-депресивних станів дорослих середнього віку засобами емоційно-образної терапії	38
Кравчук Ірина Психологічні детермінанти агресії: ретроспективний аналіз	40
Любчик Олександра Роль державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я ВПО після окупації	44
Луцак Ольга Роль ігрової діяльності в розвитку дітей молодшого дошкільного віку	47
Малафей Вікторія Когнітивно-поведінкова терапія як ефективний метод роботи з кризовими станами клієнтів	50
Малютіна Олександра Формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами казки	52
Мельник Людмила Роль психологічної підтримки у коригуванні впливу чинників,	54

що впливають на професійне самовизначення осіб юнацького віку	
Мельничук Оксана, Піонтковська Діана Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	56
Оздемір Оксана Емоційний інтелект як складова професійного становлення студентів-філологів	59
Омелич Григорій Формування фінансової грамотності дітей дошкільного віку: педагогічні можливості дидактичної гри	62
Пантелеймонова Наталія, Широких Анастасія Особливості симптомів ПТСР та специфіка його діагностики у військовослужбовців	65
Пермінова Наталія Психологічні чинники управління персоналом в умовах воєнного стану	68
Помаранський Валентин Дослідження психологічної готовності до бойових дій у добровольців сил територіальної оборони Збройних сил України	71
Рабош Наталія Особливості педагогічних конфліктів : шляхи вирішення	74
Рожко Олена Розвиток літературних здібностей у підлітковому та юнацькому віці	77
Сабат Єлизавета Вплив соціальних мереж на комунікативну поведінку старшокурників	79
Сапронова Катерина Сімейні конфлікти як складова міжособистісної взаємодії подружніх пар	82
Супрунюк Олена Розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку арт-терапевтичними технологіями	84
Хома Людмила Стан медіаосвіти українського юнацтва у період війни	87
Яницька Ольга Фактори ризику ПТСР у військовослужбовців в умовах бойових дій, шляхи їх виявлення та запобігання	89
Ясковець Тетяна Теоретико-методологічні дослідження соціального інтелекту особистості	92
Частина 2. ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)	
Лазарчук Яна З Україною в серці	95
Власюк Вікторія Птах світла	96
Галюк Світлана Разом непереможні!	97
Дубич Ольга Хосмко та чарівний метелик	98
Жмура Світлана Як ведмідь допоміг зайчику який заблукав	99
Ковальчук Соломія Слідуй світлу в своєму серці	100
Левчук Андрій Лисичка та чарівна квітка	101
Максимчук Маргарита Дикий вогонь	101
Михасик Ольга Казка про білочку Марисю та її страх	102

Шелест Марія Казка про мишеня та велике бажання	103
Частина 3 МАТЕРІАЛИ КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ РОБІТ «ПОЯСНИ ДИТИНІ ПРО ГОЛОДОМОР»	
Правник Ярослав, Мельничук Софія, Кучер Максим, Демчук Анна Вони просто чекали нашої смерті	105
Галаган Крістіна Хліб, що став пам'яттю: Історія про Голодомор для дітей	107

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ

Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Підписано до друку 05.12.2024 р.

Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум.
друк. арк. 13,4. Наклад 300

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.